

21. "Fången på fyren"

17– 24 september 1979

Dagen efter det rekordjämnade riksdagsvalet, åkte jag tillsammans med Kurt i hans bil till Öland. Kurt var en erfaren, "riktig" ingenjör. Han hade åldern inne för att nästan kunna vara min pappa. Kurt jobbade mest som administratör inne på verket i Norrköping men tog när det passade gärna chansen att komma ut på fältet. Mina arbetskamrater på verkstaden sa att Kurt kunde vara lite butter ibland. Det här var första gången vi träffades även om jag sett honom i korridorerna på verket många gånger genom åren. Hans person och utstrålning gav intryck av en bestämd person, kanske lite bullrig, men respektingivande och med stor integritet. Han var reslig med fast blick, mörkt slätt bakåtkammat hår och klädde sig gärna i vitrandig skjorta, väst och fluga.

Jag kände mitt underläge redan när jag tog honom i hand. Därför var jag lite avvaktande när vi rullade E22: an söderut, och lät honom ta initiativ i snacket. Det var väl ofrånkomligt att vi förr eller senare skulle halka in på min situation men jag lät honom bestämma när tiden var mogen.

Det blev ganska lite sagt på den punkten under bilfärden, men jag fick direkt intrycket att Kurt var en ärlig, korrekt och lojal tjänsteman.

Han hade varit tvungen att byta bil. Chefen hade sagt åt honom att hans rysktillverkade bil inte var "representativ" på tjänsteresor. Det passade helt enkelt inte att en tjänsteman i svenska staten kom farande i ett ryskt fordon, menade chefen. Han hade lytt motvilligt, ändå mest beroende på att folk blev som hysteriska och ringde polisen så fort det något udda märket dök upp på avlägsna platser. Och det gjorde det ofta. Men Kurt kunde visa legitimation med Sjöfartsverket emblem, kronan och ankaret. Nu var det historia. Det fick bli en Saab istället.

Vårt första mål var fyren "Långe Erik", eller Ölands Norra Udde som den heter i sjökortet. Båda radiofyren hade tystnat, men det fixade Kurt på några minuter. Vi korsade sedan hela ön på smala vägar i vacker natur. Vårt slutmål mål var den södra udden, till verkets övernattningsställe på fyrplatsen, där jag redan kände mig hemma.

På vägen bunkrade vi upp ordentligt i en lanthandel. För att klara vårt uppdrag måste vi ha mat med oss för två veckor. Nästa dag var det meningen att en helikopter skulle ta oss ut till kassunfyren Ölands Södra Grund. En jätteklump i betong, som står på ett 12-metersgrund, ett par landmil i sydost, rätt ut i öppna havet.

Bilresan och havsluften gjorde oss trötta. Vi somnade tidigt i den trånga lägenheten.

På morgonen var det tät dimma. Luften stod stilla. Vi väntade på helikoptern, men först måste det bli bättre flygväder. Vi stannade inomhus. Från fyrvaktare Nilssons vardagsrumsfönster försökte jag beräkna siktlängden genom att räkna hur många telefonstolpar jag kunde se utefter den spikraka vägen upp till Ottenby gård. Tre-fyra stycken som mest. Det var för dåligt.

Det hann bli eftermiddag innan helikoptern från Stockholm landade. Piloten fick flyga lågt och följa det han kunde urskilja av strandkonturen den sista biten. Som det nu såg ut, fanns det ingen chans att komma ut till kassunfyren den dagen.

Piloten kollade väderläget med Ronneby flygplats. Det hade börjat blåsa upp på fastlandet. Fronten styrde mot oss. Om vi skulle få chansen var det i så fall sent på eftermiddagen. Tiden rann iväg. Vi förberedde oss alla tre för en riktigt trångbodd natt.

Men just när det nästan började skymma, blåste det upp och dimman försvann som genom ett trollslag. Vi tittade förvånat på varandra. Piloten tittade på klockan. Det fanns en chans att hinna ut till fyren innan det blev mörkt. Den skulle vi ta.

Nu märkte jag för första gången att det var många prylar som skulle med till fyren – för många. Kurt hade bilen full med apparater, tunga kablar och verktyg. Vi halvsprang fram och tillbaka mellan lägenheten, bilen och helikoptern ett femtiotal meter bort. Jag hade ”smugglat” med mig min reseskrivmaskin och ett par pärmar i en trälåda med plåtbeslag. Förbannat också! Allt fick inte plats. Vi hade inget val, och piloten såg inte glad ut. Det måste bli två vändor. Helikopter brakade igång och var i luften på ett par minuter.

Medan Kurt flögs ut till fyren fixade jag till min klädsel. Vi hade kvitterat ut tjocka, varma flygoveraller i orange nylonfiber. Jag bar fram utrustningen som fanns kvar i bilen. Ingenting fick missas, och lastningen av helikoptern fick absolut inte försenas en sekund. Jag kände pressen och pulsen ökade. Det blev snabbt svettigt i overallen. Mörkret föll sakta. Fyren Långe Jan, bara ett stenkast bort, tändes och jag följde den starka ljustrålen med blicken när den svepte förbi i trädkronorna med jämna mellanrum. Det hade börjat blåsa ordentligt.

Jag väntade i tjugofem långa minuter innan det brakade till igen och piloten satt ner helikoptern, nu på bara några meters avstånd. Jag fick huka mig ordentligt när jag började lasta så fort det bara gick. På två minuter hade jag fyllt baksätet med prylar. Det blåste friskt ovanifrån. Han pekade åt mig att springa runt. Jag fumlade med dörrhandtaget och det gick några dyrbara sekunder till innan jag kunde hoppa upp bredvid honom. Jag spände fast mig ordentligt. Piloten räckte mig ett par hörlurar och höjde motorvarvet. Svetten rann på ryggen. Han gav mig några korta instruktioner om vad jag skulle göra om motorn plötsligt skulle stanna där uppe.

Vi lyfte befriande i en vid båge runt den höga, starkt lysande fyren. Horisonten var blåsvart. En bild och en upplevelse jag aldrig skulle glömma. Det handlade om minuter. En helikopterpilot flyger ogärna i mörker över öppet hav fick jag veta. Räddningsmöjligheterna var nästan obefintliga om vi ”skulle ramla ner”.

På håll såg kassunfyren ut som en tändsticka i ett jättehav. Vinden hade friskat i och havet hade börjat bli vitt. Jag hade gett vad som helst för en kamera – en ny makalös bild. Helikopterlandningsplattan på toppen såg försvinnande liten ut på håll utan referenser, men den blev som tur var större när vi närmade oss. Piloten gjorde en flott landning mot vinden. Alla strålkastare och varningsljus som fanns verkade vara påslagna.

– Det blåser som fan där ute, så håll för helvete i dig när du går ur, skrek piloten när jag fått av mig hörlurarna.

Han hade rätt. Vinden slet i mig från alla håll. Kurt hade lyft bort gallerluckan och dök upp ur ett fyrkantigt hål i betongplattan. Han hjälpte mig att lasta ur och bära ner utrustningen i skydd. Det tog bara ett par minuter. Piloten fick klartecken av Kurt. Han gjorde tummen upp tillbaka. Helikoptern lyfte direkt. Det vrålande motorljudet försvann när den satte kurs mot land och jag följde helikoptern med blicken en kort stund. I fjärran tyckte jag att jag såg skenet från ”Långe Jan”.

En stege ledde ner till en meterbred avsats med ett glest järnräcke som gick runt på utsidan av fyren. Vi bar våra prylar till den motsatta sidan. Vinden sög tag i den stora overallen och det gick

inte att stå stilla. Det var dryg trettio meter ner till vattnet från den smala avsatsen. Jag tittade inte gärna ner mot de fräsande, vita bränningarna i det svarta havet som bröt mot fyrens stadiga betongvägg.

Helvete också! Den tunga järndörren hade fastnat. Vi kunde inte rubba den. Kurt fick fram ett verktyg och lossade ett järnrör ur räckets som han kunde bryta med. Min vän slet till, dörren gav med sig och blåste upp med våldsamt kraft. Han höll på att kastas i havet genom det hål han själv åstadkommit i räckets, men klarade sig med en hårsman från att bli träffad av dörren. Jag hämtade mig först efter ett kort chocktillstånd. Snubblande i vinden tog vi in våra prylar och hjälptes åt att dra igen järndörren bakom oss.

Scenförändringen var överklig. Det blev tyst, lugnt, varmt och framförallt ljust. Vi hade kommit direkt in i fyrtornet, där fyrbelysningen finns. Hundratals strålkastare, liknande fotolampor, var uppmonterade på fasta ramper. De tändes och släcktes med några sekunders intervall. Varje gång uppstod ett mystiskt väsende ljud. Jag var så fascinerad att jag för ett ögonblick glömde att vi inte var "hemma" än. Kurt fick säga åt mig att vi måste fortsätta ner i fyren. Men först måste jag kränga av mig flygoverallen, en befriande känsla. Det var sämre med ljus på våningen under. Vi fick klättra på en smal stege för att ta oss dit. Kurt fick byta några glödlampor och jag frågade om jag kunde hjälpa till.

– Det kan du säkert, du är ju elingenjör nu, sa han och log brett.

– Just det, svarade jag utan att le. Jag hade inte hämtat mig från den skakiga upplevelsen på utsidan.

Det blev ljust i den trånga spiraltrappan, och vi kunde fortsätta neråt, in i fyren innandöme. Kurt berättade att det fanns nio våningar. Bostadsdelen låg i mitten. Fyra våningar ner låg det översta bostadsplanet. Där fanns också kontoret. Golvytan blev med ens sex gånger så stor som i tornet. Mot fyrens yttervägg fanns små rum liknade tårtbitsformade fartygshytter. Framför hytterna fanns en bred avsats som slutade med ett enkelt räcke mot det stora, tomma, svarta och gapande hålet i fyrens centrum.

Här på fyren bodde och jobbade åtta man fram till 1970. Nu behövdes ingen bemanning längre. När vi var klara med vårt jobb, skulle ännu fler funktioner kunna styras och kontrolleras med datorer direkt från verket hemma i Norrköping.

Det var fritt fram att välja "cell". De små hytterna var spartanskt inredda med en säng, ett bord, ett skåp och ett handfat. Det fanns inget ljus utifrån, eftersom ventilerna – fönstren - var rejält förbommade med en tjock stålplatta och fyra stora bultar.

Jag fick rådet att välja en hytt med sänglampa. Inventarierna var slitna och trasiga. Det saknades dessutom madrasser i sängarna, så vi fortsatte ner till nästa våningsplan.

När jag hittat en fullt utrustad hytt på köksvåningen, slängde jag in mina prylar och såg mig omkring.

De kala betongväggarna dominerade och det var ont om ljuskällor. Allting verkade överdimensionerat, och inte precis ombonat. Köket var minst tre gånger så stort som hemma, och när jag tände de kallt vita lysrörslamporna i taket, blev det ljust som på dagen. Golvet var lagt med svarta och vita linoleumrutor. Skåp och lådor var fulla med köksutrustning. I kylskåpet fanns till min förvåning massor med konserver. Det var knappt att vi skulle få plats med allt vi hade med oss. Kurt förklarade att maten tillhörde servicepersonalen som besökte fyren var sjätte vecka. Frysaren var heller inte tom.

Det fanns också en stor matsal och ett TV-rum på samma plan. Det var en överraskning för mig att det fanns TV på fyren– kvällarna var räddade!

När vi gått några vändor och burit ner maten och den personliga utrustningen, fixade jag middag. Kurt försvann för att slå på värmepannan i fyrens botten. Vi var inte direkt hungriga. Fyrvaktaren hade bjudit på fika och bullar flera gånger medan vi väntade på att dimman skulle lätta.

Jag öppnade en burk ärtsoppa och gjorde några skinkmackor. Det var lite rått inne, men det dröjde inte länge förrän värmen kom och vi fick varmvatten till disken. Det var bara ett stort problem – katastrof – vi hade glömt diskmedlet hemma!

Det var absolut kolmörkt och tyst i rummet när jag vaknade nästa morgon. Ännu ett oundvikligt ögonblick att allvarligt fundera över mitt öde. Jag kunde föreställa mig mina chefers roade miner på sjökartavdelningen om de visste var jag befann mig just nu. Och det utgick jag från att de gjorde. Här och nu var jag totalt avvärnad och det var många sjömil till verkligheten – och kanske en ocean till upprättelse? Det hade tagit tid, men jag började förstå hur försvarslös jag egentligen var. Ibland hade jag i fantasin liknat jobbet – sjökartavdelningen – vid en bunker. En stat i staten med egna lagar och totalt befriad från insyn. Inget ljus släpptes in och JK hade med sina beslut armerat bunkern och lagt på ett par ytterligare lager betong. Nu befann jag mig bildligt exakt i den situationen. Det var lite märkligt, men det kunde varit värre. Jag var ändå fri och kände inget krav eller tvång från min nya omgivning.

Jag kunde inte släppa den dramatiska situationen med järndörren på avsatsen. Tänk om jag hade sopats i havet kvällen innan. Vad hade hänt då? Eller konsekvenserna om Kurt inte hade hunnit undan? Tankar jag inte ens vågade tänka.

De gick i stället till min avdelningsordförande i Kungsbacka som hittats död på jobbet.

– Du har ditt jobb och du har din lön, så låt dem mygla. Som enskild person tror jag inte man kan få rätt mot ett statligt verk, hade han sagt.

Jag hade inte lytt hans råd. För det var bara ett råd, kanske i all välmening? Det fanns inget aggressivt i rösten eller blicken den gången. Det bara lät så konstigt i munnen på en facklig höjdare som jag tyckte borde stå på min sida.

Tanken slog mig också hur andra i en liknande situation som min skulle klara av den här bisarra omställningen. Även om jag gjorde det – just nu - skulle situationen kunnat vara ännu svårare. Jag var i det fallet privilegierad. Visserligen hade man fått mig ända hit med anklagelser av luft, men jag hade en sakfråga att luta mig mot, en stadig klippa på Södertäljevikens botten.

Efter en uppiggande dusch och en rejäl frukost med gröt och ägg, var de mörka tankarna borta. Vi bestämde att försöka hålla normala arbetstider. Jag drog på mig den blå overallen, skorna med stålhatta, och stoppade lite verktyg i fickorna. Min första arbetsuppgift på fyren var att dra kabel från topp till botten. Jag gick spiraltrapporna upp och klättrade på stegen den sista biten till fyrtornet. När jag tittade ut i det bländande dagsljuset såg jag att sikten var fin, men det blåste fortfarande friskt och havet var vitt.

Jobbet fungerade skapligt när jag lärt mig att hantera de tunga kabelvindorna. Kurt skötte inkopplingen av den komplicerade datautrustningen längst ner – i botten på kassunfyren.

När vi lagt ifrån oss verktygen för dagen, plockade jag fram kastspöet som grabbarna på verkstaden tipsat mig om att ta med. På bottenvåningen kunde jag, genom en kraftig järndörr, ta

mig ut på en stor, slät betongavsats. Här var fyren som bredast med en diameter på tjugo meter och det var bara åtta meter ner till vattenytan.

Det nappade direkt. Draget han inte sjunka många meter innan det ryckte till i reven. Kurt kom också ut, och utan några som helst problem, drog vi upp var sin torsk på uppskattningsvis ett par kilo till middag. Det här var kul. Jag hade inte så stor erfarenhet att skära ut filen på fisken, men några benfria bitar blev det i alla fall. Jag hittade en stor stekpanna i gjutjärn. Middagen var faktiskt helt okej. Mätta och nöjda insåg vi redan att vi bunkrat upp för mycket mat på vägen. Men jag fick försöka diska feta tallrikar utan diskmedel i ljummet vatten – inte så kul.

Senare på kvällen drog dimman in. Fyrens elektroniska detektor registrerade siktförsämringen och mistluren startade automatiskt. Varje halvminut kom en serie bölanden som skakade inredningen på de översta våningarna. Jag hoppade till de första gångerna, men insåg ganska snart att oljudet var någonting jag var tvungen att acceptera. Jag var glad att jag ringt Christina tidigare.

Fyren hade en radiotelefonförbindelse till en kopplingsstation på Öland. Senare på kvällen ringde telefonen. Jag anade vem det var. Jag ropade åt Kurt som såg på TV, att jag skulle ta samtalet. Jag sprang upp till telefonen i ett apparatrum flera våningar upp. Jag ångrade direkt att jag inte tagit samtalet på kontoret. Mistlurens tjut var öronbedövande.

Det var DN-journalisten som jag visste skulle höra av sig. Telefonlinjen var dålig. Vårt samtal blev inte så innehållsrikt, mer en bekräftelse på min situation. Han kände mig bättre nu och han förstod nog hur jag och familjen hade det, även om han vid vårt första möte inte ville höra talas om känslor. Själv hade jag inget emot att omvärlden blev informerad om min bisarra situation och skulle aldrig lägga mig i en journalists arbete.

Samtalet blev kort med en allvarlig underton. Det var bakgrunden och den förfalskade anledningen till att jag fått yrkesförbud och tvångsflyttats till fyravdelningen, som var mitt stora problem.

Det var omöjligt för mig att höra något när mistluren drog igång. Jag försökte styra samtalet till de korta, tysta pauserna och berättade vad jag höll på med. Det blev ändå sönderhackat och krystat. Vi var överens om att sluta prata när jag fick en fråga jag inte förstod.

- Du tänker väl inte bli rättshaverist! skrek DN-journalisten i luren.
- Vadå, rätts..? skrek jag tillbaka medan mistluren dånade.
- Haverist!
- Haverist, jag?
- Ja! Mistluren tog en paus.
- Nej, nej för fan, jag har bara kanot!

När jag kom ner igen hade Kurt stängt av TV:n och gått och lagt sig. Jag packade upp min reseskrivmaskin och skrev några rader innan jag somnade.

Klockan halv fyra nästa morgon, väcktes ofrivilligt min nye vän, fyrvaktare Nilsson på Ölands södra udde. Det var Expressen som undrade hur man fick kontakt med "fängen på fyren"? Fyrvaktaren lämnade yrvaken telefonnumret till oss, mot löftet att vi inte skulle väckas på ännu ett par timmar.

Halv sex vaknade jag. Möjligen var orsaken att mistlurens monotona ljud plötsligt upphörde? Jag hade annars sovit gott. Avlägset hördes ett svagt surr som liknade en telefonsignal. När jag tände

lampan och tittade på klockan förstod jag att jag måste ha fel. Jag släckte och vände på mig för att somna om. Jag var fortfarande trött av sjöluften och ville drömma vidare. Ljudet försvann men kom tillbaka och ville inte ge upp. Jag klev ur sängen och öppnade dörren. Ett svagt ljus syntes från köket på andra sidan den svarta avgrunden. Samtidigt öppnade Kurt sin dörr en bit bort. Han tittade yrvaket på mig i sin bredrandiga pyjamas.

– Fan, vem är det som ringer så här dags? sa han, gäspade och drog fingrarna genom håret.

– Ingen aning, svarade jag lika trött. Det slutade ringa.

Då fick jag se en liten fågel som satt på räcket framför mig. Jag pekade mot den så Kurt skulle se. Det kan ha varit en rödhake. Den hade nog kommit in när dörren stod öppen under fisket kvällen innan.

– Du, den där blir svår att få ut, sa Kurt.

Det ringde igen. Jag väntade på att han skulle gå och svara, det var säkert någonting med jobbet, tänkte jag. I samma ögonblick slog det mig att det kanske var till mig i alla fall?

– Jag tar det, sa jag och sprang barfota med minimal klädsel upp till kontoret på våningen ovanför.

Det var en reporter på tidningen Östra Småland. Det hade varit svårt att komma fram på linjen. Hon var förvånad över att vara den första som fått kontakt med mig på morgonen. Hon berättade om DN-artikeln och ställde frågor. När vi pratat färdigt hann jag inte resa mig. Det kom ett nytt samtal, och ett till. I två timmar svarade jag oavbrutet på frågor från olika tidningar.

Efter morgonduschen, berättade jag för Kurt vid frukostbordet vad pådraget gällde. Det var inga problem. Han hade redan kvällen innan själv tagit upp och kommenterat händelserna på sjökartavdelningen. Jag förstod att jag hade en vänligt sinnad arbetskamrat. Och någon "butterhet" hade jag inte alls sett. Men jobbet måste göras. Vi anade att det skulle komma fler samtal, och jag lovade jobba över.

Den otroliga respons DN-artikeln fått skrämde mig lite. Vad stod det i tidningen egentligen? Jag ringde hem. Christina hade också fått svara på frågor hela morgonen. För övrigt tyckte hon artikeln var okej, det vill säga om man hade glimten i ögat. Hon var inte säker på att våra chefer på jobbet hade det. Christina refererade delar av artikeln DN:s förstasida:

Nu hade jag som avslöjade Sjöfartsverket i samband med Tsesisolyckan förvisats till en enslig fyr i Östersjön. Som kejsar Napoleon och Greven av Monte-Cristo hade jag placerats långt ute i havet. Generaldirektören hade beslutat om den påtvingade omplaceringen mot facketes protester. Framtidens historiker skulle förmodligen inte tillmäta mig samma betydelse som t ex kejsar Napoleon – men minst lika obekväm hade jag nog varit.

DN berättade om bakgrunden till olyckan och omplaceringen. Fyren beskrevs som ett ganska mysigt ställe och torsken nappade. Jag berättade att jag trivdes med mina nya arbetskamrater men det var klart – att jobba på en sådan här enslig fyr, kändes som en förvisning. Jag begrep inte någonting av de tekniska delarna. Nu drog jag kabel, men det var sjökort jag ville fortsätta jobba med. DN skrev också att tvångsförflyttningen väntades bli prövad i Arbetsdomstolen, och att Tsesisaffären rullade vidare. Skadestandsprocessen mot det ryska rederiet skulle börja i mars månad om inte parterna kom överens. I lampans sken, medan stormen tjöt utanför fyrens betongväggar skrev jag på en bok. Jag trodde på rättvisan och hoppades få vara hemma i Jul. Då skulle vi få tillökning i familjen. Och någon "rättshaverist" tänkte jag som sagt inte bli och jag hoppades på facketes hjälp, rapporterade Dagens Nyheter avslutningsvis.

Christina såg fram emot barnledigheten mer och mer för varje dag. Det hade annars fungerat bra hemma trots – eller kanske tack vare att jag varit hemifrån mycket senaste tiden?

Då var jag fortfarande mer rädd för att Kurt skulle tycka att situationen började bli obehaglig. Han hade varit anställd i över trettio år. Jag hade ingen aning hur långt hans lojalitet mot vår arbetsgivare sträckte sig. Dessutom verkade han gilla jobbet. Jag tog upp saken med honom när jag kom ner från kontoret.

– Det är bra att det rörs om lite i grytan ibland, sa han och gav mig en vänlig blick.

– Menar du det? svarade jag betydligt lättad.

– Ja för fan! Du, det ringde visst? Det är bäst du tar det... det är nog till dig, sa han och skrattade. Jag skulle komma mycket försenad till jobbet den morgonen.

Många som ringde ville komma ut och hälsa på oss. Det blåste fortfarande friskt, vågorna gick höga, och att ta sig ut med en liten båt och borda fyren var förstås omöjligt. Kvällstidningarna och TV satsade på att flyga. Före lunch ringde en av mina nya mellanchefer från fyrasektionen i Norrköping. Sektionschefen var bortrest och den här chefen vikarierade.

– Vet du vad det står i DN idag? frågade han surt.

– Ja, jag har ju inte läst det själv, men jag har fått höra ...

– Det står att du är förvisad dit ut. Det är du ju inte. Du måste försöka få det här dementerat. Vi kommer ju i dålig dager på det här viset. Å du, det är ju inte fyr- och elektro som har omplacerat dig. Man får faktiskt det intrycket i tidningen... och vi går inte i generaldirektörens ledband heller om det är någon som tror det. Får jag prata med Kurt!

Min respekt för Kurts integritet var stor, men jag kunde inte låta bli att stå kvar bara ett par meter från honom och lyssna på fortsättning. Verksledningen hade blivit nedringd. Generaldirektören var fly förbannad. Skulle jag hämtas hem, direkt? Kurt tyckte halvt ironiskt att det kanske var lugnast för mig om jag trots allt stannade kvar på fyren som det var sagt. Han tittade åt sidan på mig och jag nickade instämmande.

Det gick inte att lugna mellancheferen. Han berättade att vi skulle få besök. Två tidningar och TV hade begärt landningstillstånd hos verket.

– Vi vet det, sa Kurt lugnt. Men vi kan ju inte hindra dem från att landa? Han tittade på mig igen och log.

Chefen sa att han redan lovat generaldirektören att jag skulle hämtas hem efter tolv dagar oavsett om vi var klara med jobbet eller inte. Vi fick också veta att verksledningen skulle fortsätta sina sammanträden om situationen som uppstått, och han skulle återkomma, eventuellt med nya direktiv.

Det gick ringar på vattnet. Den förmiddagen tog jag emot ett femtontal telefonsamtal, ett långväga. En nyhetsbyrå i England ville också veta bakgrunden innan nyheten som man sa, kablades ut till resten av världen.

Men det var inte bara media som ringde. Min väninna på Hallbjörners expedition berättade mer om paniken där hemma.

Jag blev snart klar över att jag inte var ensam i min situation. En person hade av den korta berättelsen att döma anmält mörkläggnings av flyghaverier inom det militära. Nu kämpade han sedan många år en hopplös kamp för att ta sig ur den totaliserade situationen på jobbet.

Till lunch lovade jag pliktskyldigt Kurt att jag skulle göra mina åtta timmar även om det skulle ta halva natten. Han log, och hans inställning förvånade mig faktiskt lite. Jag började gilla Kurt.

Expressens team från Stockholm landade först. Det var tre man i gröna flygoveraller och gula livvästar som kom på besök. Tidningen hade skickat en krigsreporter. Det blåste fortfarande hårt uppe på helikopterplattan. Vi bärgade fotoutrustningen och bar ner den i lä.

Fotografen överlämnade en kasse med några tidningar och det jag hade satt högst på önskelistan – diskmedel – yes! Nu kunde vi steka torsken alla dagar om vi ville.

Expressens medarbetare tog god tid på sig. Kurt ordnade en improviserad rundtur och visade fyrens alla våningar. En av besökarna blev intresserad när han fick se mitt kastspö. Vi gick ut på den undre avsatsen. Fiskelyckan var som vanligt god. En stund senare hade alla, inklusive piloten, middagen säkrad när de kom hem.

Den instängda fågeln hittade utgången till friheten. Jag hade öppnat den nedre dörren igen och låtit dagsljuset vara den enda ljuskällan i den för övrigt kolsvarta fyren.

Krigsreportern tog mig lite avsidet och ställde några frågor innan det var dags för hemfärd.

Fotografen ville ha en bild från luften. Helikoptern hovrade ungefär femtio meter ovanför våra huvuden. Motorn dånande och våra overaller fladdrade i vinden. Fotografen viftade och vinkade. Vi vinkade tillbaka. Han fortsatte att peka och gestikulerade med armarna där uppe.

– Han kanske vill ha mig ensam här?! skrek jag i Kurts öra.

– I helvete heller, han ska inte få någon tendentiös bild! skrek han tillbaka. Förresten får man inte vara ensam här uppe!

Det var ingen tvekan att Kurt menade allvar. Jag visste inte då att han var en ”linslus”, men jag tog det som ett acceptabelt mått på Kurts lojalitet mot vår arbetsgivare. Jag hade inte direkt något behov av att vara ensam på bild på fyrens tak, även om jag kände en viss sympati för fotografens ambition. Men det här var dramatiskt nog ändå. Jag var glad så länge jag hade Kurt med mig.

Aftonbladet fick inte tag i någon ledig helikopter. Tidningen valde att skicka sin fotograf med ett sportflygplan. På morgonen hade vi kommit överens om en tid då jag skulle gå ut och hålla utkik efter planet. På kvällen ringde fotografen igen.

– Tack ska du ha, sa han glatt. Det gick ju kalas det där!

– Vadå, jaha? svarade jag förvånad och kom samtidigt på att jag helt glömt bort mitt löfte. Förbannat också, det kändes pinsamt.

– Förlåt, du jag kom faktisk inte ihåg... urskuldade jag mig skamset.

– Men bilderna är skitbra. Du står ju där. Var det inte du som stod där ute och vinkade – ensam – i grön overall?

– Nej, min är blå.

Kurt hade hört motorljudet från det närgångna flygplanet. Han gick då ut på nedre avsatsen. Piloten vinkade med vingarna och Kurt vinkade tillbaka. Aftonbladet hade lyckats få den ”tendentiösa” bilden och Kurt hamnade själv – ensam – på löpsedlarna! Lyckan var fullständig och vi hade i alla fall ett kul minne att ta med oss hem.

DN-reportern ringde igen sent på kvällen och frågade hur vi hade haft det. Jag berättade om alla uppvaktningar. DN skulle komma med en uppföljare redan nästa dag. Nu skulle facket få säga sitt, och någon chef på verket. Plötsligt uppfyllde jag alla villkor. Nu var jag tydligen både ”känd” och ”rumsren”? Jag skulle redan nästa dag få in min artikel på "DN-debatt". Rubriken skulle bara ändras till ”Ska jag omskolas mot min vilja?”

Vinden utanför kassunfyren mojade sakta, men runt Sjöfartsverket i Norrköping hade stormen bara börjat. DN skrev i lördagsnumret att jag skulle få fullt stöd av TCO-S. Så här skulle inte en statstjänsteman få behandlas, sa den ombudsman som senare skulle leda förhandlingarna med Statens arbetsgivarverk. Om sådana här metoder blev praxis var vi inne på en farlig väg, menade han.

Vikarierande avdelningschefen som ringde oss dagen innan var också intervjuad. Han var fortfarande upprörd över att fyrvistelsen uppfattats som en förvisning. Några sådana direktiv hade fyrsektionen inte fått uppifrån. Alla på sektionen var nöjda med mig och samarbetet hade fungerat utmärkt. Chefen berättade också att Tsesisaffären förlamat arbetsviljan på verket. Generaldirektören hade kört över fyraravdelningen i sitt beslut att tvångsflytta mig.

På lördagen kom en reporter från TV-Aktuellt inflygande med helikopter. Vädret var soligt och fint. Det blev en kort intervju – och lite fiske. På kvällen kunde vi se oss själva i TV:s nyhetssändningar. Facket försvarade mig, medan generaldirektören använde mina tidigare arbetskamrater som sköld.

I Aftonbladet berättade verkschefen att man äntligen fått arbetsro sedan jag försvann. Det var mina arbetskamrater som begärt att jag skulle förflyttas. Det gällde mig eller tio andra. Generaldirektör Johansson fortsatte:

"Ahlmark sade efter olyckan att det fanns ett grund som inte var utmärkt på sjökortet. Men våra experter på sjökarteavdelningen kunde bevisa motsatsen. Ahlmark gav sig inte, utan anklagade flera tjänstemän för att ha undanhållit bevismaterial. Till slut blev otrivseln och oron så stor att något måste göras..." (AB 23.9.79)

Christina var också skakad av uppståndelsen. Journalisterna släppte henne inte. Hon hade svårt att säga nej, och det var lätt att säga för mycket. Nu var hon rädd för vad som skulle hända på jobbet efter helgen. Hon hade kanske anledning att känna sig orolig? På Aftonbladets löpsedel var verksbyggnaden fotograferad med texten "Skandalernas hus" i feta bokstäver.

Christina berättar i intervjun att situationen på jobbet blivit sämre. Hon kände sig mobbad och utfrysad av cheferna och hade inte längre några ansvarsfulla uppgifter. Inget mer vikariat för chefen, och det skulle bli svårt att hitta ett nytt jobb som specialist. Hon kände sig straffad fast hon inte varit aktiv som kritiker, och såg fram mot sin barnledighet, nu bara två månader bort.

Generaldirektören sa till Aftonbladet att han inte hört något om några trakasserier mot Christina, men sköt fortfarande "listskrivarna" framför sig. Han kunde därför förstå att "misstämningen" mot mig också drabbat henne. (AB 24.9.79)

Nästa samtal med Christina höjde stämningen något. Genom artikeln hade hon mött stor och varm sympati på jobbet, inte minst från verkets egen haveriutredare Rune Nöring.